

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی اقتصادی قراردادهای نفتی قبل از انقلاب اسلامی

نویسنده: محمدرضا مزیدی

استاد راهنما: حمید ناظمیان

استاد مشاور: فریدون برکشلی، داوند باوند

سال تحصیلی: آذر ۱۳۷۳

توصیفگر: ۲۵۴ ص. : جدول . شماره بازیابی ۱۲۹ الف.

واژگان کلیدی: ایران / نفت / صنعت و تجارت / قراردادهای فروش

چکیده:

هدف از این تحقیق آن است که ضمن معرفی قراردادهای نفتی ایران قبل از انقلاب اسلامی و تاریخچه آنها ، این قراردادها از نظر اقتصادی مورد بررسی قرار گیرند و منافع حاصله صاحبان امتیاز و عواید دریافتی دولت ایران بیان شوند. تحقیق حاضر که به روش کتابخانه ای صورت گرفته ، مشتمل بر پنج فصل می باشد. در فصل نخست ، چارچوب کلی قراردادهای نفتی ایران مورد بررسی قرار میگیرد. در فصل دوم ، قراردادهای نفتی ایران قبل از ملی شدن این صنعت مطرح می گردند و فصل سوم قراردادهای نفتی ایران بعد از ملی شدن را مورد بحث قرار می دهد. در فصل چهارم اهمیت اقتصادی نفت ایران با تبیین سهم نفت در برنامه های عمرانی کشور از برنامه هفت ساله اول تا برنامه

پنجساله پنجم مورد بررسی قرار می‌گیرد. در آخرین فصل از تحقیق نیز به بررسی و ارزیابی امتیازات نفتی در کشورهای خاورمیانه، مکزیک و ونزوئلا پرداخته می‌شود.

در مجموع می‌توان گفت که صنعت نفت ایران تنها یک کارکرد اساسی داشته و آن نیز تأمین ارز بوده است. در واقع دستگاهی عظیم برای اکتشاف، استخراج و صدور نفت خام بوجود آمد تا صرفاً به کسب درآمد برای دولت بپردازد و صدور نفت خام در کل ساخت صنعتی ایران چنان اهمیتی یافت که به تک محصولی شدن اقتصاد ایران انجامید. با مقایسه قراردادهای و امتیازات نفتی ایران و سایر کشورهای جهان مشاهده می‌شود که امتیازات تا قبل از سال ۱۳۲۰ هجری شمسی تقریباً یکنواخت و تماماً بامدت زیاد و مساحت وسیع بود. ولی بعد از ملی شدن صنعت نفت ایران که به تکامل و تحول در امور نفتی خاورمیانه بوجود آمد، عمر امتیازات هم کاهش یافت. امتیازات نفتی معمولاً در حدود ۲۵ سال تعیین می‌شدند که برای چند دوره کوتاه قابل تمدید بودند. از نظر وضعیت مالی نیز سپرده نقدی در قراردادهای بعد از جنگ جهانی دوم افزایش فراوان یافت. شرط تضمین تقبل هزینه عملیات اکتشاف در زمان معین که ابتدا به وسیله دولتهای ترکیه و لیبی تقاضا شد، بعداً در ایران و سایر کشورهای نفت خیز معمول گردید. به طول کلی، مقایسه ارقام برنامه‌های عمرانی و سهم نفت نشان می‌دهد، درآمد نفتی دولت، طی برنامه عمرانی اول تا پنجم از ۳۷/۱ درصد به ۷۹/۸ درصد افزایش یافته است.